

Asia: 1/41/2016

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojalaiksi

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

-

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

-

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

13 vuotta

Ikärajaa koskevat perustelut

Kuluttajaliitto katsoo, että 13-vuotiaat ja sitä nuoremmat ovat tottuneet käyttämään internetin palveluita ilman huoltajien suostumusta. Työryhmämuistiossa viitatus vuonna 2011 tehdyn brittiläisen tutkimuksen mukaan 77 % 13–16-vuotiaista lapsista ilmoitti perustaneensa profiilin johonkin sosiaalisen median palveluun. Kuluttajaliitto katsoo myös, että ikärajan asettamisen 15 tai 16 vuoteen voi johtaa siihen, että lapset pyrkivät kiertämään ikärajan antamalla palvelulle virheellistä tietoa iästään. Edellä mainitun tutkimuksen mukaan sosiaalisen median palveluita käyttää 38 % 9–12 -vuotiaista lapsista ikärajoista huolimatta.

Kuluttajaliitto on tietoinen lasten verkkoympäristössä kohtaamista ongelmista. Keinotekoisien ikärajojen asettaminen ei välttämättä kuitenkaan ole tehokkain keino ongelmien ehkäisemiseen ja ratkaisemiseen tilanteessa, jossa suuri osa lapsista ei noudata ikärajoja. On esimerkiksi tärkeää saada verkkoon toimijoita, jotka osaavat ja haluavat ottaa lasten edut huomioon – pahimmillaan liian korkeat ikärajat voivat estää lainkuuliaisten ja vastuullisten tahojen toiminnan.

Kuluttajaliitosta on tärkeää, että lapsille ja nuorille tarjotaan riittävästi tietoa heille sopivalla tavalla heihin liittyvistä asioista: verkkopalveluun liittyvät tiedot (esim. ohjeet palvelun käytöstä ja tieto siitä, mihin sitoutuu) pitää antaa sellaisella tavalla, että lapsi ja nuori ymmärtää, mihin hän on sitoutumassa ja millaisia riskejä palvelun käyttöön liittyy.

Kuluttajaliitto haluaa korostaa myös mediakasvatuksen merkitystä. Mediakasvatus on keskeisessä roolissa, jotta lapset voivat käyttää turvallisesti verkkopalveluita. Opetussuunnitelman mukaan mediakasvatusta annetaan alakoulusta lähtien. On tärkeää, että lapsia opetetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa verkkopalveluiden käyttöön. Opetuksessa on otettava huomioon säädösten ohella lasten todellinen käyttäytyminen, esimerkiksi ikärajojen kiertäminen.

3 luku. Valvontaviranomainen

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

-

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

-

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

-

Tulisiko yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

kyllä

Perustelut

Kuluttajaliitto yhtyy työryhmän mietinnössä sivuilla 24–28 esitettyihin perusteluihin lukuun ottamatta rikoslain muuttamistarvetta koskevia kohtia.

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

-

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

-

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

-

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevasta poikkeuksista ja suojaustoimista

-

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

-

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

Kuluttajaliitto suhtautuu kielteisesti ehdotettuun tietosuojarikosta koskevaan rikosoikeudellisen vastuun supistamiseen ainakin tahallisen tekemuodon osalta. Pykälään pitäisi tehdä vain lainsäädännön edellyttämät tekniset muutokset (esimerkiksi lakiviittausten osalta).

Mietinnön eräs keskeinen perustelu muutokselle on kaksoisrangaistavuuden välttäminen. Tältä osin mietinnössä viitataan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 lisäpöytäkirjan 4 artiklaan ja sitä koskevaan oikeuskäytäntöön, kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklan 7 kohtaan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 50 artiklaan. Kuluttajaliitto haluaa huomauttaa, että kyseiset säännökset kieltävät yksittäisen henkilön rankaisemisen useaan kertaan samasta teosta. Säännöksillä ei ole tarkoitus kieltää rikokseen osallisten eri henkilöiden rankaisemista samasta teosta. Tietosuojarikosta koskeva sääntely kohdistuu yksittäiseen henkilöön ja EU:n tietosuoja-asetuksen mukainen hallinnollinen henkilörekisterin pitäjään, joka yleensä on oikeushenkilö eli pääsääntöisesti ei ole kysymys ne bis in idem -periaatteen vastaisesta kaksoisrangaistavuudesta.

Viranomaisille tuomittavaa hallinnollista sakkoa koskien mietinnön sivuilla 24–25 pohdiskellaan seuraamuksen asianmukaista kohdentumista yksittäisen virkamiehen osalta. Tältä osin on huomattava, että ehdotettu rikoslain muutos ei poista rikoslain 40 luvun 9 §:n mukaista virkavelvollisuuden rikkomiseen perustuvaa vastuuta.

Kuluttajaliitto katsoo, että nykyisenkaltainen yksittäiseen henkilöön kohdistuva rikosoikeudellinen vastuu on perusteltua säilyttää tulevan rekisterinpitäjään kohdistuvan hallinnollisen sakon rinnalla ainakin tahallisten rikosten osalta. Henkilörekistereitä koskevia päätökset tekevät viime kädessä yksittäiset henkilöt, joten heihin henkilökohtaisesti kohdistuva rangaistusuhka on omiaan

ehkäisemään tahallista lain rikkomista. Rikoslain mukaan myös epävarsinaiset laiminlyöntirikokset ovat rangaistavia tietyin edellytyksin, mikä on omiaan kannustamaan organisaatioiden päättävässä asemassa olevia ihmisiä lopettamaan lain rikkomisen.

Lisäksi on huomioitava, se että henkilörekisteririkoksiin voi syyllistyä myös organisaatio, jonka tavoitteet eivät ole taloudellisia. Organisaatioon sidotut taloudelliset voimavarat voivat olla vain satoja euroja. Tällaiseen organisaatioon mahdollisesti kohdistettavilla hallinnollisilla sakoilla ei ole lainkaan rikollista toimintaa ennalta ehkäisevää vaikutusta.

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

-

Niemi Timo
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry